
THE ROLE OF THE PATRONAGE SERVICE IN THE PREVENTION, DETECTION AND TREATMENT OF DIABETES MELLITUS AMONG THE POPULATION IN THE MUNICIPALITY OF SH TIP

Gordana Panova

Faculty of Medical Sciences, Goce Delchev University, Shtip, North Macedonia,
gordana.panova@ugd.edu.mk

Simona Dimitrovska

simidimitrovska77@gmail.com

Abstract: Diabetes mellitus is a chronic condition that affects millions of people worldwide and requires ongoing management and attention. This metabolic disorder can lead to serious complications if not treated properly. Therefore, education plays a key role in encouraging patients with diabetes to take control of their health and improve their quality of life. By understanding the disease, learning about effective strategies, and leading a healthy lifestyle, patients can significantly reduce their risk of complications and have a normal life. First, it is necessary to understand the disease itself, and this is achieved by providing educational materials in simple language or to ensure accessibility. The medical professional can also use models or diagrams to show how insulin works in the body and what happens in diabetes as a disease.

The activity of the patronage service today is primarily preventive, educational and informative, with the task of collecting necessary data for the health protection of the population in the Municipality of Shtip. The most common measures taken by patronage services are the organization and introduction of better quality health promotion and prevention. All these measures and procedures are implemented by nurses and technicians through various health counseling centers, both individual and group, as well as education through cooperation with other services in the social environment, and part of the health system that they operate, manage and successfully educate.

The community nurse plays a crucial role in the care of patients with diabetes through education, monitoring of their health condition, and support in self-management of the disease. She conducts regular home visits, advises patients on proper nutrition, physical activity, regular blood sugar monitoring, and correct use of therapy. Additionally, she has an important preventive function by detecting complications early and referring patients to appropriate healthcare institutions. With her presence and expertise, the community nurse contributes to improving the patients' quality of life and reducing the risk of serious health consequences.

Keywords: Diabetes Mellitus, prevention, tretman, care.

УЛОГАТА НА ПАТРОНАЖНАТА СЛУЖБА ПРИ ПРЕВЕНЦИЈА, ДЕТЕКЦИЈА И ЛЕКУВАЊЕ НА ДИЈАБЕТИС МЕЛИТУС КАЈ НАСЕЛЕНИЕТО ВО ОПШТИНА ШТИП

Гордана Панова

Факултет за медицински науки, Универзитет Гоце Делчев, Штип, Северна Македонија,
gordana.panova@ugd.edu.mk

Симона Димитровска

simidimitrovska77@gmail.com

Апстракт: Дијабетес мелитус е хронична состојба која погодува милиони луѓе ширум светот и бара тековно управување и внимание. Ова метаболичко нарушување може да доведе до сериозни компликации доколку не се третира правилно. Затоа, едукацијата игра клучна улога во поттикнувањето на пациентите со дијабетес да преземат контрола над своето здравје и да го подобрат квалитетот на нивниот живот. Со разбирање на болеста, учење за ефективни стратегии и водење на здрав начин на живот, пациентите можат значително да го намалат ризикот од компликации и да имаат нормален живот. Најпрво потребно е да се разбере самата болест а ова се постигнува со обезбедување на едукативни материјали на едноставен јазик или за да се обезбеди пристапност. Медицинското лице може да користи и модели или дијаграми за да покаже како функционира инсулинот во телото и што се случува кај дијабетесот како болест.

Дејноста на патронажната служба денес е примарно превентивно едукативна и информативна, со задача на собирање на потребни податоци за здравствената заштита на населението во Општина Штип. Најчестите мерки кои ги превземаат патронажните служби се организација и вовед кон поквалитетна промоција на здравје и превенција. Сите овие мерки и процедури, медицинските сестри и техничари ги спроведуваат преку разни здравствени советувалишта, како индивидуални така и групни, потоа како и едукација преку соработка со останатите служби во социјалното опкружување, а дел од здравствениот систем кои го работат, менаџираат и успешно едуцираат.

Патронажната сестра има клучна улога во грижата за пациенти со дијабетес, преку едукација, следење на здравствената состојба и поддршка во самоменаџирањето на болеста. Таа врши редовни посети на пациентите, ги советува за правилна исхрана, физичка активност, редовно мерење на шеќер во крвта и правилно користење на терапијата. Исто така, таа има важна превентивна функција преку навремено откривање на компликации и упатување кон соодветна здравствена установа. Со своето присуство и стручност, патронажната сестра придонесува за подобрување на квалитетот на животот на пациентите и намалување на ризикот од сериозни здравствени последици.

Клучни зборови: Дијабетис Мелитус, превенција, лекување, третман, нега.,

1. ВОВЕД

Населението во општината Штип има потреба од спроведување на конкретни мерки за нивната здравствена заштита. Според овие параметри, здравствената заштита може да се подели на:

1.1. Превенција на болеста -еден од најважните процеси во спречувањето на појавата на самата болест, а со тоа и во спречување на хронични компликации на недијагностициран дијабетес

-Дијагноза на дијабетес -поради специфичните симптоми кои се јавуваат предизвикуваат сомневање дека некое лице боледува од дијабетес, заради тоа постојат одредени мерки кои се преземаат за да се оправда и тој сомнеж, како што се лабораториските тестови на крв и урина и мерење на концентрацијата на гликоза во крвта што добиени од многу мала количина на крв (една капка), а количината на гликоза се изразува во милимол на литар (mmol/l), со што се покажува бројот на молекули на гликоза на литар крв

-Третман на дијабетес опфаќа инсулин,диета и орална терапија Одредувањето на начинот на лекување зависи од возраста(кај деца секогаш се дава инсулин и диета исто и кај млади лица),тежината на болеста (намалено производство или потполно отсуство на создавањето на инсулинот) и физичката состојба на самиот болен(дебелина,потхранетост или нормална ухранетост.

-Нега на болен со дијабетес- најважна е негата на дијабетечно стапало.Стапалата кај пациентите со дијабетес се изложени на голем ризик .Тоа е затоа што постојат две нешта кои доведуваат до тоа. Постои слаба циркулација на крвта во стапалата (наречена „периферна васкуларна болест“). И, постои губење на чувството во стапалата (од „периферна невропатија“).**1.1.Цел на трудот:** да се укаже на неопходноста од улогата на медицинската сестра во едукацијата на пациентите, начинот и превенцијата од одредени болести и нејзиното значење во спроведувањето на поливалентното покровителство. Ова истражување ја покажува улогата на **визитинг медицинската сестра** во секојдневните проблеми од здравствен аспект со кои се среќаваат пациентите, како и во превенцијата и лекувањето на дијабетисот како билест. Притоа од особено значење е согледување на типови на дијабетес и негово лечење, ризик фактори за негова појава, препознавање на симптомите на дијабетес мелитус, дијагноза и превенција на болеста.Посебен акцент е ставен на негата на болен од Дијабетес мелитус, едукација на пациентите и третман на болеста за соодветено и успешно лекување.

1.2. Материјали и методи: Методологијата на работа на здравствените работници во превенција, детекција и лекување на дијабетис мелитус подразбира бројни форми и методи на работа, меѓу кои централно место зазема амбулантската посета.Еден од принципите на работа на амбулантската медицинска сестра е принципот на хуманост и почитување за личноста, што бара хуман однос и почит кон личноста, што значи дека секој поединец треба да се почитува таков каков што е со сите негови добри или лоши особини без разлика на неговата возраст, пол, социјален стаус. Лицата со дијабетис имаат потреба од спроведување на конкретни мерки за нивната здравствена заштита.

Како основни параметри за истражувањето се земени податоци објавени од Институт за јавно здравје на РСМакедонија во Регистарот за шеќерна болест како статистика за периодот 2022 година.

За да ја постигнеме целта и да биде успешно споредено истражувањето прегледаваме дел од соодветна литература како и статистички податоци и направивме графикони и табели и извлековме заклучоци

Метод кој го користевме метод за научно истражувачката работа е метод на анализа на статистички податоци за застапеност на дијабетис мелитус на подрачјето на Штип

Податоците кои се обработени се прикажани во табели и за нив е даден соодветен заклучок

2. РЕЗУЛТАТИ

Вкупен број на регистрирани болни од дијабет по пол за период од 2018-2022 година за општина Штип:

Табела 1. Болни од дијабет по пол за период од 2018-2022 година-Штип.

Година	Вкупно заболени	Мажи	Жени
2018	2240	1115	1325
2019	2702	1243	1459
2020	3049	1400	1649
2021	3436	1570	1866
2022	3296	1534	1762

Извор: ЈЗУ Клиничка болница -Штип

Табела 2. Вкупен број на ново регистрирани болни од дијабет по пол за период од 2018-2022 година за општина Штип

Година	Вкупно	Мажи	жени
2018	166	76	90
2019	128	64	64
2020	48	24	24
2021	293	148	145
2022	187	94	93

Извор: ЈЗУ Клиничка болница -Штип

3. ДИСКУСИЈА

За периодот од 2018 до 2022 година за општина Штип има постојан раст на заболените и кај машкиот и кај женскиот пол, со извесен пад во 2022 година во однос на 2021 година, што најверојатно се должи на смртноста кај ова категорија на лица после کرونا вирусот, што треба сепак да биде предмет на посеопфатана анализа. Во однос на регистрирани новозаболени за наведениот период од 2018 до 2022 година за општина Штип дијагностицирани се помал број на лица во 2020 година, што исто така најверојатно е заради посебните мерки во текот на наведената пандемија со Ковид 19 вирусот а затоа има многу поголем број во 2021 и 2022 година.

4. ЗАКЛУЧОК

Ефективното справување со дијабетес мелитус бара сеопфатен пристап кој вклучува едукација на пациентите, персонализирана нега на секој пациент и третман базиран на докази. Едукацијата ги припрема пациентите со знаења и вештини неопходни за справување со својата болест како и нејзино прифаќање, како и да направат избор на начин на живот кој ќе им биде во полза како и да се придржуваат до плановите за лекување.

Редовното следење на пациентот како и самата нега се клучни за да се задоволат индивидуалните потреби на секој пациент, со што се намалува ризикот од компликации и се подобрува севкупниот квалитет на живот. Иновациите во технологијата, како што се континуираното следење на гликозата и инсулинските пумпи, дополнително ја подобрија способноста за ефикасно управување со дијабетесот. Покрај тоа, тимовите за нега, вклучувајќи диететичари, ендокринолози и едукатори, играат витална улога во поддршката на пациентите.

Од теренските посети се гледа дека речиси и да нема категорија која е опфатена, а која не би можела да се вклучи во подигање на свеста и знаењето за зачувување на здравјето, за рано откривање на болести, усвојување на навики за поздрав живот. и грижа за работната и другата средина. Неопходно е да се вклучат сите кои можат да придонесат за квалитетна организација на здравствениот систем. Тој ангажман пред се треба да биде насочен кон сестрите патронажни, бидејќи тие беа пред се насочени кон заедницата и луѓето кои живеат во неа. Во секојдневната пракса се покажа дека само инфилтрирањето на медицинските сестри во активностите на локалната заедница може да донесе резултати во постигнување на поставените цели кои водат кон подобрување на севкупната здравствена култура. Развојот на процесот треба да биде резултат на активности кои вклучуваат многу сектори во заедницата, како и населението во целина, преку индивидуални и колективни одлуки, акции, проектни акции итн. Од тие причини, здравствената активност во заедницата претставува водечка сила во спроведувањето на активностите насочени кон подобрување на здравјето.

Здравствените работници имаат посебна одговорност и улога во негата на болен од Дијабетес мелитус, едукација на пациентите и треман на болеста за соодветено и успешно лекување.

ЛИТЕРАТУРА

- Богоев М. (2021). Современа дијабетологија (за лица со дијабетес мелитус) – дополнето и преработено издание-Скопје
- Богоев М. (2021). Diabetes mellitus-УКИМ,Скопје
Институт за Јавно здравје на РС Македонија, Регистарот за шеќерна болест за периодот 2018-2024, Скопје.
- Лепшановиќ,Т. К. (2019). Историја на шеќерната болест,списание,,Мс-Диј“,број30,2019.година,стр.28-30,ISBN1451-446X.
- Накова В. (2022). “СОВРЕМЕН ТРЕТМАН И ОСВРТ НА ПАЦИЕНТИ СО ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС ТИП 2 НА ТЕРИТОРИЈАТА НА ОПШТИНА ШТИП ВО ПЕРИОДОТ ОД 2020 – 2022 ГОД” УГД-ФМН-Штип
- Панова Г., Цидрова Б., Шуманов Ѓ., Николовска Ј. (2020). НЕГА НА БОЛНИ СО ДИЈАБЕТЕС – како јавно здравствен проблем-Факултет за Медицински науки Универзитет,,Гоце Делчев“-Штип
- Петровски Г. (2009). Се што треба да знаете за дијабетес-Скопје
- Стефановиќ С. и соработниците (2020). Специјална клиничка физиологија,III-издание,Белград-Загреб,,Медицинска книга“.
- Abbasi F, Brown B W, Lamendola C,etal.(2022). Relationshipbetweenobesity,insulinresistance,andcoronaryheartdiseaserisk.JAmCollCardiol.40:937–943.
- Barr EL, Zimmet PZ, Welborn TA, et al. (2021). "Risk of cardiovascular and all-cause mortality in individuals with diabetes mellitus, impaired fasting glucose, and impaired glucose tolerance: the Australian Diabetes, Obesity, and Lifestyle Study (AusDiab)". *Circulation*116(2): 151–160.
- ColeTG,KlotzschSG,McNamaraJ.(2022)Measurementoftriglycerideconcentration.In:RifaiN,WarnikGR,Domini czakMH,eds.Handbookoflipoprotein testing. Washington: AACCC Press. p.115-26
- Dobson, M. (2019). "Nature of the urine in diabetes". *Medical Observations andInquiries*5:298–310.
- Herder, C., & Roden, M. (2021). "Geneticsof type 2 diabetes: pathophysiologic and clinical relevance" *.Europeanjournalofclinicalinvestigation*41Том(број6):стр.679.–692.
- Himsworth (2020). "Diabetes mellitus: its differentiation into insulin-sensitive andinsulin-insensitivetypes".*Lancet*:127–130.
- Kumar, Vinay; Fausto, Nelson; Abbas, Abul K.; Cotran, Ramzi S.; Robbins, Stanley L. (2022). Robbins and Cotran Pathologic Basis of Disease, 7 издание,стр.1194.–1195.,Philadelphia,Pa.:Saunders.ISBN0-7216-0187
- Kumar P.R., Bhansali, A., Ravikiran, M., etal.(2020). Utility of glycatedhemoglobinin diagnosing type2 diabetesmellitus:acomunity-basedstudy.*JClinEndocrinolMetab*;95:2832–2835.